
WIELOWYMIAROWOŚĆ ROZWOJU TURYSTYKI

ANETTA MAJCHRZAK-JASZCZYK

Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

KLASYFIKACJA PAŃSTW UNII EUROPEJSKIEJ ZE WZGLĘDU NA WIELKOŚĆ I STRUKTURĘ POPYTU TURYSTYCZNEGO

TOURISM DEMAND – CLASSIFICATION
OF THE EUROPEAN UNION COUNTRIES

Wstęp

Zgodnie z definicją Waltera Hunzikera i Kurta Krapfa popyt turystyczny jest sumą dóbr i usług turystycznych, które turyści są skłonni nabyć przy określonym poziomie cen w określonym czasie¹. Inaczej mówiąc, jest to suma dóbr turystycznych, usług i towarów, które turyści skłonni są nabywać przy określonym poziomie cen².

W literaturze poświęconej ekonomice turystyki powszechnie wyróżnia się dwie kategorie mierników popytu na usługi sektora turystyki: ruch turystyczny i wydatki turystyczne. Taki podział przyjmują również organizacje turystyczne oraz instytucje zbierające i opracowujące dane statystyczne: UNWTO, WTTC, Eurostat, World Bank, OECD itd. Jednak w literaturze przedmiotu można spotkać bardziej złożone klasyfikacje mierników popytu na usługi sektora turystyki. Sah-Hun Kim³ proponuje podział według czterech kryteriów:

- wykonawcze: liczba turystów, liczba podróży, uczestnictwo w podróżach;
- finansowe: wydatki turystyczne, udział wydatków w dochodach;
- czasowe: liczba noclegów, liczba dni;
- odległości: dystans pomiędzy miejscem zamieszkania a miejscem recepcji turystycznej.

¹ A. Panasiuk, *Ekonomika Turystyki*, PWN, Warszawa 2007, s. 78.

² E. Dziedzic, T. Skalska, *Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju usług turystycznych w Polsce*, Stowarzyszenie na rzecz Badania, Rozwoju i Promocji Turystyki, Warszawa 2012, s. 11, [za:] W.W. Gaworecki, *Turystyka*, PWE, Warszawa 2007, s. 166.

³ B. Fei et al., *Tourism demand modelling and forecasting: how should demand be measured?*, „Tourism Economics” 2010, 16 (1), s. 63–81, [za:] *The demand for international travel and tourism to South Korea: an econometric evaluation of major economic factors*, University of Santo Tomas, Manila 1988.

W badaniach empirycznych, ze względu na dostępność danych, najpowszechniej stosowanymi miernikami są mierniki zaliczane do dwóch pierwszych kryteriów. Ponadto popularnymi miernikami są również: stopa udziału turystycznego, obliczana jako iloraz liczby turystów i populacji danego kraju lub regionu, oraz wydatki turystyczne *per capita*, obliczane jako iloraz ogółu środków przeznaczanych na podróże w celach turystycznych obywateli danego państwa i liczby jego mieszkańców.

Celem pracy jest klasyfikacja państw Unii Europejskiej ze względu na wielkość poszczególnych mierników popytu turystycznego w roku 2003. Właściwe pogrupowanie państw może się okazać przydatne zarówno ze względu na dalsze badania, np. prognozowania wielkości popytu metodami ekonometrycznymi, jak i dla przedsiębiorców oraz decydentów. Znaczący i ciągle rosnący wkład turystyki w tworzenie produktu krajowego brutto zachęca do prowadzenia badań natury makroekonomicznej. Możliwość prognozowania i poznanie mechanizmów pobudzania popytu na usługi sektora turystyki stało w centrum zainteresowania decydentów gospodarczych wielu państw. Analiza zachowań konsumentów w odniesieniu do różnego rodzaju produktów turystycznych zachęca do prowadzenia badań natury mikroekonomicznej, co z kolei może się stać użyteczną wiedzą dla podmiotów działających na rynku usług sektora turystyki.

Większość danych wykorzystanych w pracy pochodzi z bazy danych Eurostatu, do zdefiniowania i dokładnego określenia mierników popytu turystycznego została zatem zastosowana metodologia badań Eurostat⁴. W artykule przeprowadzono analizę dotyczącą popytu mieszkańców poszczególnych krajów Unii Europejskiej na usługi krajowego i zagranicznego sektora turystyki. Eksport turystyczny, czyli popyt cudzoziemców na usługi oferowane przez badane państwa, nie jest tematem niniejszej pracy. Wszystkie dane dotyczące mierników popytu turystycznego odnoszą się do podróży z co najmniej czterema noclegami, osób w wieku od 15 lat, których głównym celem wyjazdu jest odpoczynek. Wyjazdy biznesowe i odwiedziny u krewnych lub znajomych nie są brane pod uwagę. Wszystkie dane znajdujące się w bazie danych Eurostatu gromadzone są przez państwa członkowskie Unii Europejskiej zgodnie z Rozporządzeniem nr 692/2011 Parlamentu Europejskiego z dnia 6 lipca 2011 w sprawie europejskiej statystyki w dziedzinie turystyki⁵.

Wykorzystywanymi miernikami będą: uczestnictwo w podróżach turystycznych, liczba podróży turystycznych, liczba noclegów, wydatki ponoszone na podróże. Wszystkie mierniki popytu będą rozpatrywane w perspektywie rocznej w podziale na turystykę krajową i wyjazdową.

Uczestnictwo w długoterminowych podróżach turystycznych

Uczestnictwo w podróżach turystycznych to liczba mieszkańców danego kraju, którzy wzięli udział w co najmniej jednej podróży z przynajmniej czterema noclegami. Dane roczne dostępne są w postaci liczby obywateli uczestniczących w wyjazdach wakacyjnych

⁴ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/tour_dem_esms.htm [9.10.2013].

⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:192:0017:01:EN:HTML> [9.10.2013].

lub jako odsetek całej populacji. Turyści podzieleni są na tych, którzy uczestniczyli tylko w podróżach krajowych, tych, którzy uczestniczyli tylko w podróżach zagranicznych, oraz tych, którzy brali udział w co najmniej jednym krajowym i jednym zagranicznym wyjeździe turystycznym. Ponieważ liczba obywateli uczestniczących w podróżach szczególnie zależy od wielkości populacji, celem porównania poszczególnych krajów UE zostaną przedstawione dane dotyczące odsetka turystów w całej populacji. Z powodu tego, iż dla wszystkich pozostałych mierników jedynym dostępnym podziałem ze względu na cel podróży jest kraj i zagranica, tutaj także udział zostanie przedstawiony w takim podziale. Turyści podróżujący zarówno w kraju, jak i za granicą zostaną włączeni i do wyjazdów krajowych, i do zagranicznych, dlatego też suma udziałów w podróżach krajowych i zagranicznych przewyższa odsetek podróżujących w danej populacji.

Największy odsetek osób podróżujących w celach turystycznych posiadają kraje o wysokim standardzie życia. Średni udział obywateli uczestniczących w długoterminowych wyjazdach turystycznych w Unii Europejskiej wynosi 49,3% (warto przypomnieć, że w statystyki nie są wliczane dzieci poniżej 15 roku życia). Liderem pod względem tego miernika jest Cypr, w którym w 2011 r. 86,4% mieszkańców wyjechało przynajmniej jeden raz w celu turystycznym na dłużej niż cztery dni. Najmniejszy odsetek podróżujących obserwujemy w Bułgarii – stanowią oni tylko 17,5% ogółu populacji.

Odsetek osób biorących udział w krajowych podróżach długoterminowych jest największy we Francji – 57,3% mieszkańców tego kraju udało się na wypoczynek na dłużej niż cztery dni, co najmniej raz w 2011 r. Luksemburg to państwo, którego obywatele najrzadziej uczestniczą w wyjazdach długookresowych na własnym terytorium – stanowią oni tylko 0,4% ogółu populacji, natomiast odsetek wyjeżdżających za granicę jest największy spośród wszystkich krajów UE. Prawie 70% mieszkańców Luksemburga udaje się na dłuższy wypoczynek poza granice swojego państwa. Grecy to naród, który bardzo niechętnie opuszcza swój kraj. Tylko 3,6% obywateli Grecji uczestniczy w długookresowych podróżach zagranicznych.

Pomijając Irlandię, dla której nie ma danych dotyczących uczestnictwa w podróżach, pozostałe państwa można podzielić na cztery grupy.

Pierwsza grupa to osiem państw, dla których uczestnictwo w podróżach ogółem, krajowych i zagranicznych, przewyższa średnią liczoną dla 28 państw UE, która wynosi odpowiednio: 49,3%, 25,8% i 30,9%. Ponad połowa obywateli tych krajów bierze udział w podróżach długoterminowych, odsetek osób wyjeżdżających za granicę w celach turystycznych nie spada poniżej 32%, a odpoczywających w kraju – poniżej 26%. W grupie tej możemy wyróżnić dwie podgrupy, a mianowicie państwa, w których udział w turystyce krajowej przewyższa odsetek osób uczestniczących w podróżach zagranicznych, i są to dwa państwa skandynawskie, oraz sześćoelementową podgrupę B, w której znajdują się kraje, których obywatele częściej odpoczywają za granicą niż w kraju. Znalazły się tu państwa o bardzo wysokim poziomie rozwoju oraz Czechy, w których poziom życia jest znacznie niższy niż w pozostałych krajach z tej podgrupy.

Tabela 1. Uczestnictwo w podróżach – pierwsza grupa państw

Podgrupa	Kraj	Podróże krajo- we 2011 (%)	Podróże zagra- niczne 2011 (%)	Wszystkie po- dróże 2011 (%)
A	Szwecja	41,9	40,3	78,7
	Finlandia	43,9	32,9	59,1
B	Czechy	41,9	35,3	58,4
	Holandia	43,6	57,7	70,5
	Dania	26,2	52,5	67,8
	Niemcy	36,0	45,8	67,3
	Austria	41,1	50,0	59,6
	Wielka Brytania	30,3	36,6	58,1

Źródło tabel 1–7: dane – Eurostat, opracowanie własne⁶.

Druga grupa to państwa, których obywatele częściej uczestniczą w podróżach niż średnio mieszkańcy UE, ale albo ich udział w podróżach krajowych, albo w zagranicznych jest mniejszy niż średnia wielkość uczestnictwa obliczona dla 28 państw Wspólnoty. W tej grupie odsetek wyjeżdżający w celach turystycznych nie spada poniżej 58% ogółu populacji danego kraju, a udział w wyjazdach krajowych i zagranicznych jest bardzo zróżnicowany.

Tabela 2. Uczestnictwo w podróżach – druga grupa państw

Podgrupa	Kraj	Podróże krajo- we 2011 (%)	Podróże zagra- niczne 2011 (%)	Wszystkie po- dróże 2011 (%)
A	Francja	57,3	20,3	63,7
B	Cypr	17,9	68,5	86,4
	Luksemburg	0,4	69,6	70,0
	Słowenia	19,9	49,2	58,9
	Estonia	16,5	42,3	58,8

W podgrupie A, w której przeważają obywatele uczestniczący w wyjazdach krajowych, znalazła się tylko Francja, której obywatele wyjeżdżający za granicę w celach turystycznych stanowią tylko 20,3% społeczeństwa. W podgrupie B wszystkie państwa charakteryzują się licznym uczestnictwem w podróżach zagranicznych, natomiast udział w podróżach krajowych jest bardzo mały. W przypadku Luksemburga osoby wypoczywające w kraju nie stanowią nawet 1% ogółu obywateli.

⁶ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database [9.10.2013].

Trzecia grupa państw to kraje, których udział obywateli podróżujących jest mniejszy niż średnie uczestnictwo obliczone dla 28 państw Unii Europejskiej, natomiast albo udział w wyjazdach krajowych, albo zagranicznych jest wyższy od średniej w UE.

Tabela 3. Uczestnictwo w podróżach – trzecia grupa państw

Podgrupa	Kraj	Podróże krajowe 2011 (%)	Podróże zagraniczne 2011 (%)	Wszystkie podróże 2011 (%)
A	Włochy	34,6	16,3	44,1
	Hiszpania	34,5	10,6	40,4
	Grecja	28,8	3,6	31,9
B	Belgia	9,5	43,9	48,2
	Słowacja	18,7	31,9	48,1

W grupie trzeciej udział obywateli danego państwa biorących udział w podróżach długoterminowych nie przekracza 50%, ale również nie spada poniżej 30%. W podgrupie A znalazły się trzy kraje śródziemnomorskie o bardzo małym odsetku osób odpoczywających za granicą. W Belgii i na Słowacji turystyka zagraniczna ma zdecydowanie przeważający udział.

W końcu w grupie czwartej zostały umieszczone państwa, których obywatele rzadziej niż średnio mieszkańcy Unii uczestniczą w podróżach i krajowych, i zagranicznych.

Tabela 4. Uczestnictwo w podróżach – czwarta grupa państw

Podgrupa	Kraj	Podróże krajowe 2011 (%)	Podróże zagraniczne 2011 (%)	Wszystkie podróże 2011 (%)
A	Polska	24,2	10,9	31,3
	Węgry	22,7	13,9	31,2
	Chorwacja	24,5	10,4	31,1
	Rumunia	23,7	4,1	27,7
	Portugalia	18,5	5,7	22,4
	Bułgaria	13,6	4,0	17,5
B	Litwa	10,3	27,9	37,6
	Malta	6,0	30,1	36,1
	Łotwa	11,0	19,2	26,0

Uczestnictwo w podróżach obywateli tej grupy państw nie przekracza 38% ogółu populacji danego kraju. Jest to grupa najliczniejsza o największej liczbie państw, w których

przeważa udział w turystyce krajowej. Można stwierdzić, iż są to kraje o niższym standardzie życia i wszystkie, z wyjątkiem Portugalii, stały się członkami Unii Europejskiej w ciągu ostatnich 10 lat.

Liczba długookresowych podróży turystycznych

Poniżej zostaną omówione dane roczne dotyczące liczby długoterminowych podróży turystycznych krajowych i zagranicznych w roku 2011 mieszkańców każdego z 28 państw Unii Europejskiej.

Liczba podróży obywateli danego kraju zależy od liczebności populacji, dlatego też lepszym miernikiem dla porównań stanu tego zjawiska w UE będzie liczba podróży przypadająca na 1000 mieszkańców danego państwa. Wartość tego wskaźnika w 2003 r., liczona średnio dla wszystkich obecnych państw członkowskich, wynosiła 390 wyjazdów krajowych i 374 podróże zagraniczne na 1000 obywateli UE. W 2011 r. liczba długoterminowych podróży krajowy wzrosła do 401, a zagranicznych – do 455.

W tabeli 5 zostały przedstawione wartości tego wskaźnika w poszczególnych krajach UE w 2011 r. Podobnie jak dla uczestnictwa w wyjazdach długoterminowych, państwa UE możemy podzielić na cztery grupy:

- kraje, w których liczba podróży krajowych i zagranicznych przewyższa średnią Wspólnoty;
- państwa, dla których liczba podróży krajowych przypadających na 1000 osób jest większa od średniej unijnej, liczba podróży zagranicznych zaś niższa;
- państwa, w których sytuacja jest odwrotna niż w grupie drugiej;
- państwa o wartościach tego wskaźnika poniżej średniej zarówno dla wyjazdów krajowych, jak i zagranicznych.

Największą liczbę podróży krajowych długoterminowych, przypadającą na 1000 obywateli, obserwujemy w 2011 r. we Francji i Finlandii. Na każdego mieszkańca tych państw przypada więcej niż jeden wyjazd z co najmniej czterema noclegami. Najmniej chętnie w ramach rodzinnego kraju podróżują obywatele Luksemburga i Malty, wśród 1000 mieszkańców Luksemburga znajduje się tylko jeden, który dłuższy wypoczynek spędził we własnym kraju. Jednocześnie jest to kraj, w którym na jednego obywatela przypadało w 2011 r. najwięcej podróży zagranicznych. Na każdego mieszkańca Luksemburga przypada 1,5 długoterminowego wyjazdu zagranicznego. Najrzadziej za granicę w celach wypoczynkowych udają się Rumuni. Na 1000 obywateli tego kraju przypadało tylko 35 wyjazdów zagranicznych. Średni udział podróży krajowych w UE wynosił około 50%, najwyższy był w Grecji (niemal 90%), a niezauważalny – w Luksemburgu. Państwa, których udział w podróżach krajowych był większy niż 50%, były generalnie tymi samymi, które znajdowały się w podgrupie A ze względu na uczestnictwo w podróżach turystycznych długoterminowych. Wyjątek stanowią Czechy, których udział obywateli w wyjazdach krajowych jest mniejszy niż w zagranicznych, natomiast liczba podróży krajowych jest wyższa niż zagranicznych. Oznacza to, iż więcej Czechów decyduje się na odpoczynek poza rodzimym krajem, ale ci, którzy spędzają urlop w kraju, robią to częściej.

Tabela 5. Liczba podróży przypadająca na 1000 mieszkańców w krajach UE

Kraj	Liczba podróży przypadająca na 1000 obywateli (2011)		Udział podróży krajowych (2011)	Grupa w ramach liczby podróży	Grupa w ramach uczestnictwa
	Krajowe	Zagraniczne			
Dania	541	816	40%	LP1	U1B
Finlandia	1 049	501	68%		U1A
Szwecja (2006)	868	720	55%		U1A
Niemcy	571	738	44%		U1B
Chorwacja	502	219	70%	LP2	U4A
Czechy	689	405	63%		U1B
Francja	1 239	270	82%		U2A
Grecja	469	52	90%		U3A
Hiszpania	739	148	83%		U3A
Austria	372	681	35%	LP3	U1B
Belgia	101	588	15%		U3B
Holandia	394	762	34%		U1B
Irlandia	313	754	29%		bd
Luksemburg	1	1 584	0%		U2B
Słowenia	211	662	24%		U2B
Wielka Brytania	370	609	38%		U1B
Cypr	225	872	20%	U2B	
Bułgaria (2008)	264	70	79%	LP4	U4A
Estonia	143	369	28%		U2B
Litwa	127	270	32%		U4B
Łotwa	149	290	34%		U4B
Malta (2007)	53	385	12%		U4B
Polska	295	112	72%		U4A
Portugalia	268	69	79%		U4A
Rumunia	206	35	85%		U4A
Słowacja	333	382	47%		U3B
Węgry	350	227	61%		U4A
Włochy	381	139	73%		U3A

W pierwszej grupie państw, których obywatele podróżują najczęściej, mamy trzy państwa skandynawskie oraz Niemcy. Liczba podróży krajowych odbywanych przez obywateli tych czterech państw stanowi 27% wszystkich podróży krajowych mieszkańców UE, natomiast ich udział w wyjazdach zagranicznych przekracza 22%. Dania, Finlandia, Szwecja i Niemcy znajdowały się w grupie pierwszej pod względem uczestnictwa w podróżach turystycznych. Cała grupa druga, a wyjątkiem Czech, to kraje, w których przeważa turystyka krajowa, i to zarówno pod względem liczby podróży, jak i uczestnictwa w wyjazdach turystycznych. Państwa te pochodziły ze wszystkich grup ze względu na uczestnictwo w podróżach. Znalazły się tu Czechy, w których uczestnictwo w wyjazdach krajowych i zagranicznych było liczniejsze niż średnia unijna, ale również Chorwacja, której odsetek odpoczywających w kraju i za granicą był mniejszy niż przeciętna wartość tego wskaźnika we Wspólnocie. Oznaczać to może, iż chociaż nieznaczna część Chorwatów korzysta z usług turystycznych, to ci, którzy podróżują, robią to na tyle często, że liczba wyjazdów krajowych przypadających na 1000 obywateli jest większa niż średnia liczona dla 28 państw UE. W grupie trzeciej mamy państwa, w których zdecydowanie przeważa turystyka zagraniczna. Liczba obywateli tych państw uczestnicząca w podróżach krajowych jest mniejsza niż w zagranicznych, a liczba podróży zagranicznych przypadających na 1000 obywateli jest większa niż liczba podróży krajowych. Państwa te generalnie pochodzą z grupy pierwszej i drugiej ze względu na uczestnictwo w podróżach, wyjątek stanowi Belgia, znajdująca się w grupie trzeciej. Ostatnia, najliczniejsza grupa to kraje, w których liczba podróży zagranicznych i krajowych przypadająca na 1000 obywateli jest mniejsza niż średnia UE. Znajdują się tu i te państwa, których obywatele preferują turystykę krajową, i te, gdzie popularniejsze są podróże zagraniczne. W większości są to państwa, które pod względem uczestnictwa w wyjazdach długoterminowych znajdowały się w grupie czwartej, czyli o mniejszym od średniej odsetku osób biorących udział w wyjazdach krajowych i zagranicznych. Z wyjątkiem Portugalii i Włoch wszystkie stały się członkami Unii Europejskiej w ciągu ostatnich 10 lat.

Liczba noclegów turystycznych spędzanych podczas podróży długookresowych

Nocleg turystyczny to każdy nocleg, który osoba podróżująca spędza w obiekcie zakwaterowania zbiorowego lub prywatnym obiekcie turystycznym. Ponieważ liczba noclegów jest ściśle związana z wielkością populacji, przedmiotem analizy i porównań między krajami UE stanie się liczba noclegów turystycznych przypadająca na obywatela. Następnie zostanie przeprowadzona analiza zmian tego miernika w latach 2003–2011.

Średnio na jednego obywatela Unii Europejskiej w obecnym składzie w 2003 r. przypadały 3,42 noclegi spędzone podczas podróży krajowych i 4,09 noclegi podczas zagranicznych wyjazdów turystycznych. W latach 2003–2011 liczba noclegów krajowych spadła o 4%, a liczba noclegów zagranicznych wzrosła o 16%. W tabeli 6 zostały przedstawione dane dotyczące liczby noclegów krajowych i zagranicznych w przeliczeniu

na jednego obywatela poszczególnych krajów Unii Europejskiej. Podobnie jak dla poprzednio omawianych mierników popytu turystycznego, państwa zostały podzielone na cztery grupy.

Pierwszą grupę stanowią kraje, w których liczba noclegów krajowych i zagranicznych przewyższa średnią UE. Druga grupa składa się z państw, w których liczba noclegów krajowych jest większa niż średnia, natomiast liczba noclegów zagranicznych jest mniejsza od przeciętnej wartości w UE. Trzecia grupa to kraje, w których sytuacja jest odwrotna. I wreszcie czwarta grupa: państwa, w których liczba noclegów w przeliczeniu na obywatela jest mniejsza od średniej unijnej – zarówno w kraju, jak i za granicą. Podział ten został zaprezentowany na tle grup stworzonych dla liczby podróży i uczestnictwa w wyjazdach turystycznych. Należy się oczywiście spodziewać, iż kraje z podgrupy A, czyli te, w których przeważało uczestnictwo w podróżach rodzimych, będą miały większy udział noclegów krajowych.

W 2011 r. średni udział noclegów odbywanych na terenie własnego kraju wyniósł w UE 44%, a zatem był o sześć punktów procentowych mniejszy niż udział podróży krajowych w ogólnej liczbie podróży. Największy odsetek noclegów krajowych obserwujemy w Grecji, gdzie stanowią one 90% ogólnej liczby noclegów spędzanych podczas podróży turystycznych. Grecja zajmowała również pierwszą lokatę ze względu na udział podróży krajowych w ogólnej liczbie wyjazdów, ale dopiero 12 miejsce ze względu na uczestnictwo w podróżach. Jedynie 28,8% Greków wyjeżdżało w celach turystycznych na dłużej niż cztery dni w 2011 r. Najmniejszy udział noclegów krajowych obserwujemy w Luksemburgu, który zajmował również ostatnią pozycję ze względu na dwa pozostałe mierniki. W 16 krajach Unii Europejskiej liczba zagranicznych noclegów turystycznych przypadających na obywatela jest większa niż liczba noclegów krajowych.

Pod względem noclegów krajowych w przeliczeniu na mieszkańca pierwsze miejsce zajmowała w 2011 r. Francja. Na każdego obywatela przypadało 12,24 noclegu spędzonego w rodzimym kraju podczas długoterminowej podróży turystycznej. Na drugim miejscu znalazła się Hiszpania, a na trzecim Finlandia. Jednak na każdego Hiszpana przypadało aż o pięć noclegów krajowych mniej niż na obywatela Francji. Najwięcej noclegów zagranicznych w przeliczeniu na mieszkańca obserwujemy w Luksemburgu. Obywatel tego kraju spędzał prawie 16 noclegów podczas podróży turystycznych poza granicami własnego państwa. Najgorzej ze względu na ten współczynnik wypadła Rumunia, w której na każdego mieszkańca przypadało 0,45 noclegu zagranicznego.

W pierwszej grupie znalazło się pięć państw: Dania, Finlandia, Szwecja, Niemcy i Holandia. Wszystkie te kraje znajdowały się również w grupie pierwszej ze względu na uczestnictwo w podróżach turystycznych. Udział obywateli tych państw jest większy niż średni poziom uczestnictwa w wyjazdach mieszkańców Unii, a liczba noclegów krajowych i zagranicznych przypadających na mieszkańca przewyższa wartość przeciętną tego wskaźnika we Wspólnocie.

Tabela 6. Liczba noclegów obywateli państw UE podczas podróży turystycznych w 2011 r.

Kraj	Liczba noclegów na obywatela (2011)		Udział noclegów krajowych (2011)	Grupa w ramach liczby noclegów	Grupa w ramach liczby podróży	Grupa w ramach uczestnictwa
	Krajowe	Zagraniczne				
Dania	3,97	7,77	34%	LN1	LP1	U1B
Finlandia	6,83	4,93	58%		LP1	U1A
Holandia	3,39	9,05	27%		LP3	U1B
Niemcy	4,22	7,67	35%		LP1	U1B
Szwecja (2006)	5,92	7,84	43%		LP1	U1A
Chorwacja	5,09	2,35	68%	LN2	LP2	U4A
Czechy	5,30	3,31	62%		LP2	U1B
Francja	12,24	2,98	80%		LP2	U2A
Grecja	5,46	0,58	90%		LP2	U3A
Hiszpania	7,65	1,80	81%		LP2	U3A
Włochy	4,31	1,35	76%		LP4	U3A
Austria	2,43	5,92	29%	LN3	LP3	U1B
Belgia	0,81	6,40	11%		LP3	U3B
Cypr	1,54	10,83	12%		LP3	U2B
Irlandia	2,18	8,28	21%		LP3	bd
Luksemburg	0,01	15,99	0%		LP3	U2B
Słowenia	1,30	5,72	18%		LP3	U2B
Wielka Brytania	2,42	7,83	24%		LP3	U1B
Bułgaria (2008)	1,89	0,98	66%	LN4	LP4	U4A
Estonia	0,97	3,18	23%		LP4	U2B
Litwa	0,87	2,68	24%		LP4	U4B
Łotwa	1,20	3,21	27%		LP4	U4B
Malta (2007)	0,11	3,67	3%		LP4	U4B
Polska	2,57	1,11	70%		LP4	U4A
Portugalia	2,72	0,78	78%		LP4	U4A
Rumunia	1,38	0,45	76%		LP4	U4A
Słowacja	2,21	3,49	39%		LP4	U3B
Węgry	2,37	2,27	51%		LP4	U4A

Również liczba podróży w przeliczeniu na 1000 osób przekraczała średni poziom unijny w czterech państwach z grupy pierwszej. Jedynie w Holandii liczba wyjazdów krajowych była mniejsza niż w UE. Duńczycy, Holendrzy i Niemcy preferują podróże zagraniczne, co potwierdzają wszystkie trzy mierniki popytu turystycznego: uczestnictwo w wyjazdach krajowych jest mniejsze niż w zagranicznych, liczba podróży krajowych jest mniejsza niż liczba podróży zagranicznych, a udział noclegów krajowych jest mniejszy niż zagranicznych. Obywatele Finlandii wolą odpoczywać we własnym kraju, uczestnictwo w wyjazdach krajowych jest większe niż w zagranicznych, liczba podróży w ramach własnego kraju przewyższa liczbę podróży zagranicznych, a udział noclegów krajowych jest większy niż zagranicznych. Również odsetek wypoczywających na własnym obszarze Szwedów jest większy od udziału osób wyjeżdżających za granicę, liczba podróży zagranicznych mniejsza niż krajowych, ale liczba noclegów spędzonych poza granicami własnego państwa jest większa niż liczba noclegów krajowych. Oznacza to, że więcej Szwedów odpoczywa w rodzimym kraju, częściej po nim podróżują, ale wyjazdy zagraniczne są dłuższe niż krajowe.

W grupie drugiej znalazły się państwa ze wszystkich grup ze względu na uczestnictwo i w większości z grupy drugiej w ramach liczby podróży. Chorwacja, Czechy, Francja, Grecja i Hiszpania to kraje, w których liczba podróży krajowych przypadających na 1000 osób przewyższa średnią unijną, natomiast liczba podróży zagranicznych jest od niej mniejsza. W grupie tej znalazły się również Włochy, z czwartej grupy, w ramach liczby podróży odbywanych przez obywateli. Liczba wyjazdów krajowych i zagranicznych mieszkańców tego kraju w przeliczeniu na 1000 obywateli jest mniejsza niż w UE, Włosi zatem jeżdżą rzadziej, ale na dłużej w obrębie własnego kraju. W pozostałych krajach liczba podróży przypadających na 1000 obywateli i noclegów krajowych na osobę jest większa niż średni poziom tych mierników w UE, natomiast wielkość tych wskaźników dla podróży zagranicznych jest mniejsza niż średnia unijna. We wszystkich państwach z tej grupy udział noclegów krajowych znacznie przewyższa odsetek noclegów zagranicznych. Ze względu na uczestnictwo mamy tutaj Czechy z grupy pierwszej – udział obywateli tego kraju przewyższa średni udział mieszkańców Unii w wyjazdach krajowych i zagranicznych, Francję o wyższym niż unijny poziomie uczestnictwa w podróżach krajowych i niższym niż średnia poziomie uczestnictwa w wyjazdach zagranicznych, Grecję, Hiszpanię i Włochy, w których uczestnictwo w podróżach ogółem jest mniej liczne niż średnio w UE, ale udział w podróżach krajowych przewyższa średni poziom unijny, oraz Chorwację z grupy czwartej, której obywatele rzadziej niż przeciętny mieszkaniec Wspólnoty biorą udział zarówno w wyjazdach krajowych, jak i zagranicznych.

Grupa trzecia jest mniej zróżnicowana niż druga. Wszystkie znajdujące się w niej państwa charakteryzują się częstszym uczestnictwem w podróżach zagranicznych niż krajowych, większą liczbą podróży zagranicznych przypadających na 1000 mieszkańców niż krajowych oraz większą liczbą noclegów zagranicznych niż krajowych w przeliczeniu na obywatela. Ze względu na uczestnictwo w podróżach państwa znajdują się w trzech grupach. Austria i Wielka Brytania, której uczestnictwo obywateli w wyjazdach ogółem,

krajowych i zagranicznych, przewyższa średni poziom tego miernika, liczony dla 28 państw UE. Cypr, Luksemburg i Słowenia, gdzie udział mieszkańców podróżujących ogółem i wyjeżdżających za granicę jest większy niż średnia unijna, ale uczestnictwo w wyjazdach krajowych jest mniej liczne, oraz Belgia, której obywatele rzadziej niż przeciętny mieszkaniec UE uczestniczą w podróżach ogółem i w wyjazdach krajowych, natomiast częściej w wyjazdach zagranicznych.

W grupie czwartej znalazło się 10 państw. Wszystkie, z wyjątkiem Portugalii, stały się członkami UE w ciągu ostatnich 10 lat. W każdym z nich liczba podróży krajowych i zagranicznych przypadających na 1000 obywateli oraz liczba noclegów krajowych i zagranicznych na mieszkańca jest mniejsza niż średni poziom tych mierników, liczony dla 28 państw UE. W połowie tych państw obywatele preferują podróże krajowe, co jest widoczne w większym uczestnictwie w wyjazdach krajowych oraz większym udziale podróży i noclegów krajowych. Bułgaria, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Portugalia, Rumunia i Węgry to kraje z czwartej grupy ze względu na uczestnictwo w podróżach. Udział obywateli podróżujących po kraju i za granicą jest mniejszy niż średni poziom tego zjawiska w Unii Europejskiej. Estonia, która również znalazła się w tej grupie, to kraj, którego obywatele częściej uczestniczą w podróżach turystycznych ogółem i podróżach zagranicznych niż przeciętny mieszkaniec UE, ale rzadziej w wyjazdach krajowych. Ostatnim krajem jest Słowacja, w której uczestnictwo w podróżach ogółem i podróżach krajowych jest mniej liczne niż w UE, ale w wyjazdach zagranicznych – liczniejsze.

Wydatki turystyczne na podróże długookresowe

Według definicji WTO⁷ wydatek turystyczny to wszystkie środki, które zostały spożytkowane na dobra i usługi konsumpcyjne przez odwiedzającego lub w jego imieniu na podróż i pobyt w miejscu docelowym. Wliczamy do nich również wszystkie zakupy poczynione przed wyjazdem (np. zakup nart, plecaka itp.), podczas podróży (pamiątki, rzeczy osobiste itp.) oraz po podróży (wywołanie zdjęć, spłata kredytu itp.). Poniżej zostanie przeprowadzona analiza wydatków turystycznych mieszkańców poszczególnych krajów Unii Europejskiej w 2011 r. z podziałem na wydatki krajowe i zagraniczne.

Aby uniknąć zmian w wydatkach turystycznych spowodowanych jedynie inflacją, wszystkie dane dotyczące tych wydatków zostały przedstawione w cenach stałych z roku 2005. Do indeksacji wydatków krajowych wskaźnikiem inflacji został użyty zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych (HICP, indeks łańcuchowy, Eurostat) dla każdego kraju, natomiast do indeksacji wydatków zagranicznych średni poziom tego wskaźnika dla 28 państw UE. Ponieważ wydatki turystyczne danego kraju zależą od wielkości populacji, do poniższej analizy zostanie użyta wielkość wydatków w przeliczeniu na obywatela. Podsumowując, przedmiotem analizy będą wydatki turystyczne *per capita* w cenach stałych z 2005 r. w latach 2003–2011.

⁷ Department of Economic and Social Affairs, *Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008*, Luxembourg–Madrid–New York–Paris 2010.

W 2011 r. średnie wydatki obywatela Unii Europejskiej na długoterminowe podróże krajowe wyniosły 98 euro i były mniejsze o 18% niż w roku 2003, natomiast na wyjazdy zagraniczne – 298 euro i również były mniejsze o 5% niż na początku analizowanego okresu. Do obliczenia średniej wartości wydatków zagranicznych we Wspólnocie pominięto dane dotyczące Luksemburga, gdyż poziom wydatków *per capita* obywateli tego kraju przewyższa czterokrotnie wydatki *per capita* mieszkańców państwa, które zajmuje drugą pozycję ze względu na wielkość wydatków zagranicznych. Fundusze przeznaczane na podróże krajowe stanowiły około 31% ogółu wydatków na długookresowe wyjazdy turystyczne mieszkańców UE i nie uległy zmianie w latach 2003–2011. Największy udział wydatków krajowych zanotowano w Grecji, gdzie wynoszą one 82% ogółu wydatków na podróże z co najmniej czterema noclegami. Jedynie w dziewięciu krajach UE (Grecja, Hiszpania, Portugalia, Francja, Włochy, Chorwacja, Polska, Rumunia i Bułgaria) środki przeznaczane na wyjazdy krajowe długoterminowe są większe od wydatków zagranicznych. Na Łotwie, Malcie i w Luksemburgu nie stanowią one nawet 5%. Najwięcej na dłuższy odpoczynek w kraju wydają Francuzi, którzy na ten cel przeznaczyci w 2011 r. 488 euro na osobę. Drugie i trzecie miejsce zajmują Finowie i Hiszpanie, z wydatkami *per capita* odpowiednio 227 i 201 euro. Obywatel Malty, Łotwy, Estonii i Luksemburga wydał mniej niż 10 euro na dłuższy krajowy pobyt turystyczny. Analizując wydatki *per capita* na zagraniczne podróże długoterminowe, widzimy, że bezsprzecznym liderem jest Luksemburg. Środki przeznaczane na ten cel w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynoszą 3246 euro. Kwota ta jest ponad czterokrotnie wyższa niż w zajmującej drugie miejsce Danii (795 euro *per capita*). Wydatki na zagraniczne podróże długoterminowe obywateli Bułgarii, Grecji, Portugalii, Rumunii i Polski nie przekraczają 50 euro na jednego mieszkańca. A zatem dysproporcje w wydatkach zagranicznych są ogromne, od 18 euro *per capita* w Rumunii do 3246 euro w Luksemburgu.

W tabeli 7 znajdują się dane dotyczące wydatków turystycznych *per capita* w krajach UE na tle innych mierników popytu turystycznego dla 2011 r. W grupie pierwszej pod względem wydatków *per capita* na podróże długoterminowe znalazły się kraje, w których zarówno wydatki krajowe, jak i zagraniczne w przeliczeniu na osobę są większe niż średnia wartość tych wskaźników w Unii Europejskiej. Grupa składa się z siedmiu państw o bardzo wysokim standardzie życia obywateli. Jedynie we Francji przeważa udział wydatków na podróże krajowe, w pozostałych państwach stanowi on jedynie od 15% do 31% ogółu wydatków na wyjazdy długoterminowe.

Tabela 7. Wydatki *per capita* na podróże turystyczne w krajach UE na tle innych mierników popytu turystycznego

Kraj	Wydatki na podróże długoterminowe <i>per capita</i> (2011)		Udział wydatków na podróże krajowe długoterminowe w wydatkach na podróże długoterminowe ogółem (2011)	Grupa w ramach wydatków <i>per capita</i> na podróże długoterminowe	Grupa w ramach liczby noclegów	Grupa w ramach liczby podróży	Grupa w ramach uczestnictwa
	Krajowe	Zagraniczne					
Austria	182	614	23%	WD1	LN3	LP3	U1B
Dania	140	795	15%		LN1	LP1	U1B
Finlandia	227	514	31%		LN1	LP1	U1A
Francja	488	313	61%		LN2	LP2	U2A
Niemcy	186	551	25%		LN1	LP1	U1B
Szwecja (2006)	187	688	21%		LN1	LP1	U1A
Wielka Brytania	101	364	22%		LN3	LP3	U1B
Chorwacja	107	100	52%	WD2	LN2	LP2	U4A
Grecja	137	31	82%		LN2	LP2	U3A
Hiszpania	201	123	62%		LN2	LP2	U3A
Włochy	156	104	60%		LN2	LP4	U3A
Belgia	21	386	5%	WD3	LN3	LP3	U3B
Cypr	40	764	5%		LN3	LP3	U2B
Holandia	79	548	13%		LN1	LP3	U1B
Irlandia	96	626	13%		LN3	LP3	.
Luksemburg	1	3 246	0%		LN3	LP3	U2B
Malta (2007)	9	353	2%		LN4	LP4	U4B
Bułgaria (2008)	55	35	61%	WD4	LN4	LP4	U4A
Czechy	66	162	29%		LN2	LP2	U1B
Estonia	15	131	10%		LN4	LP4	U2B
Litwa	7	136	5%		LN4	LP4	U4B
Łotwa	5	148	3%		LN4	LP4	U4B
Polska	39	24	62%		LN4	LP4	U4A
Portugalia	47	30	61%		LN4	LP4	U4A
Rumunia	18	11	62%		LN4	LP4	U4A
Słowacja	63	189	25%		LN4	LP4	U3B
Słowenia	37	242	13%		LN3	LP3	U2B
Węgry	32	66	32%	LN4	LP4	U4A	

Finlandia i Szwecja to kraje, które zaliczane były do podgrupy A ze względu na uczestnictwo w podróżach turystycznych (liczniesze uczestnictwo w podróżach krajowych niż zagranicznych), a jednak fundusze przeznaczane na turystykę krajową przez obywateli tych państw są skromniejsze niż te przeznaczane na turystykę zagraniczną.

Sześć spośród krajów tej grupy należało do grupy pierwszej ze względu na uczestnictwo w długoterminowych podróżach, czyli są to państwa o udziale w wyjazdach krajowych i zagranicznych większym od średniej unijnej. Jedyne Francja znajdowała się w grupie drugiej, co oznacza, iż uczestnictwo w podróżach krajowych było większe od wartości przeciętnej liczonej dla 28 państw UE, a uczestnictwo w podróżach zagranicznych – mniejsze. Pod względem liczby podróży i noclegów cztery państwa znajdowały się w grupie pierwszej. Były to: Dania, Finlandia, Niemcy i Szwecja; liczba podróży w przeliczeniu na 1000 obywateli i liczba noclegów przypadająca na mieszkańca była większa od średniej unijnej dla wyjazdów zagranicznych i krajowych. Francja we wszystkich innych kategoriach była w grupie drugiej, czyli pod względem uczestnictwa, liczby podróży i noclegów wskaźniki były wyższe od średniej dla turystyki krajowej i niższe od średniej dla turystyki zagranicznej.

Austria i Wielka Brytania to kraje o licznych uczestnictwie w podróżach z przeważającą liczbą noclegów i wyjazdów zagranicznych. Ze względu na te mierniki oba kraje były w grupie trzeciej, czyli liczba podróży w przeliczeniu na 1000 mieszkańców i liczba noclegów *per capita* była większa od średniej unijnej dla wyjazdów zagranicznych, ale mniejsza od wartości przeciętnej, liczonej dla wszystkich państw UE dla podróży krajowych.

Grupa druga to państwa, w których obywatele na podróż krajową przeznaczają średnio więcej funduszy niż przeciętny obywatel UE, natomiast na wyjazdy zagraniczne – mniej. Znajdują się tu tylko cztery państwa śródziemnomorskie: Chorwacja, Grecja, Hiszpania i Włochy. Wszystkie kraje znajdowały się w podgrupie A ze względu na uczestnictwo w podróżach, a liczba noclegów krajowych *per capita* była większa od średniej unijnej, zagranicznych zaś – mniejsza. Obywatele trzech spośród nich odbywali więcej podróży krajowych niż przeciętny mieszkaniec UE, natomiast mniej podróży zagranicznych (grupa druga ze względu na liczbę podróży). Tylko Włochy znajdowały się w grupie czwartej, czyli liczba podróży w przeliczeniu na 1000 obywateli była mniejsza niż średnia unijna dla podróży krajowych i zagranicznych.

Grupa trzecia składa się z sześciu państw, których obywatele zdecydowanie preferują podróże zagraniczne. Ze względu na uczestnictwo w wyjazdach znajdują się tutaj kraje ze wszystkich czterech grup, natomiast wszystkie należały do podgrupy B. Holandia to państwo, w którym uczestnictwo w podróżach krajowych i zagranicznych jest liczniesze od średniego udziału w wyjazdach obywateli UE. Podobnie, większe od średniej unijnej wartości przyjmuje liczba noclegów krajowych i zagranicznych przypadająca na obywatela, natomiast liczba podróży krajowych w przeliczeniu na 1000 osób jest mniejsza od średniej unijnej, liczba wyjazdów zagranicznych zaś większa. Cypr i Luksemburg to państwa z grupy drugiej ze względu na uczestnictwo w wyjazdach i z grupy trzeciej ze względu na liczbę noclegów i podróży, ich obywatele więc zdecydowanie

preferują turystykę zagraniczną. Mimo iż kraje tej grupy są zróżnicowane pod względem uczestnictwa w podróżach, to jednak bardzo zbliżone pod względem liczby noclegów *per capita* i liczby podróży przypadających na 1000 obywateli. Dla pięciu spośród tych krajów liczba wyjazdów zagranicznych jest większa od średniej unijnej, liczba podróży krajowych zaś mniejsza, w czterech państwach podobną tendencję widzimy dla liczby noclegów. W grupie trzeciej ze względu na wydatki turystyczne znajduje się też Malta, która ze względu na wszystkie inne mierniki była zawsze w grupie czwartej. Oznacza to, iż uczestnictwo w wyjazdach turystycznych jej obywateli jest mniej liczne niż średnio w UE, liczba noclegów i podróży – zarówno krajowych, jak i zagranicznych – jest mniejsza niż wartość przeciętna we Wspólnocie, natomiast wydatki na podróże zagraniczne przewyższają środki przeznaczone na ten cel przez przeciętnego obywatela UE. Zatem mieszkańcy Malty wyjeżdżają w celach turystycznych rzadko i nie na długo, ale fundusze przeznaczone na wyjazdy zagraniczne są wysokie. Można zatem stwierdzić, że nieliczni podróżujący stanowią zamożną część społeczeństwa.

Grupa czwarta, jak w przypadku innych mierników popytu turystycznego, jest najliczniejsza. Składa się z 10 państw postkomunistycznych i Portugalii, a zatem krajów o niższym standardzie życia. Występują w niej państwa ze wszystkich grup w ramach uczestnictwa w podróżach, a zatem mamy tu Czechy, Estonię i Słowenię (grupa pierwsza i druga), w których uczestnictwo w podróżach ogółem jest większe niż przeciętny poziom tego zjawiska w UE, oraz dziewięć państw, w których odsetek obywateli biorących udział w wyjazdach turystycznych jest mniejszy od średniej unijnej. Większość krajów należących do tej ostatniej grupy znajdowała się również w grupie czwartej ze względu na liczbę podróży w przeliczeniu na 1000 osób, liczbę noclegów *per capita* oraz uczestnictwo w podróżach. A zatem państwa o najmniejszych wydatkach *per capita* na turystykę to jednocześnie te, w których niewielka część społeczeństwa korzysta z usług turystycznych, a więc i liczba podróży oraz noclegów jest mała. Wyjątek stanowią Czechy, gdzie liczba podróży i noclegów krajowych przewyższa średnią unijną, i Słowenia, w której z kolei liczba noclegów i wyjazdów zagranicznych jest większa niż średni poziom tego wskaźnika w UE. Czechy są ciekawym przypadkiem, gdyż udział obywateli w turystyce zagranicznej jest większy niż w krajowej, natomiast liczba krajowych noclegów i podróży jest większa od zagranicznych. Mimo tego, że Czesi więcej i na dłużej podróżują po własnym kraju, to fundusze przeznaczane na wyjazdy krajowe stanowią jedynie 29% ogółu środków przeznaczanych na podróże. Tak więc dwa mierniki: uczestnictwo i wydatki wskazują na przewagę turystyki zagranicznej, natomiast dwa pozostałe mierniki: liczba noclegów i podróży – na przewagę turystyki krajowej. Można wnioskować, iż więcej obywateli Czech odpoczywa za granicą, ale robią to rzadziej niż ci, którzy podróżują po kraju, wyjeżdżają na krócej, ale przeznaczają na ten cel większe fundusze.

Wnioski

W artykule omówiono wszystkie mierniki popytu turystycznego: uczestnictwo w podróżach, liczba podróży, liczba noclegów oraz wydatki turystyczne z podziałem na turystykę krajową i zagraniczną. Szczegółowa analiza mierników pozwoliła na pogrupowanie państw ze względu na poziom popytu turystycznego.

Każdy analizowany miernik popytu turystycznego pozwalał na grupowanie państw według pewnych określonych kryteriów. Ze względu na uczestnictwo w podróżach pierwszą grupę stanowiły państwa, w których ogólny, krajowy i zagraniczny odsetek biorących udział w podróżach turystycznych był w roku 2011 większy od średnich wartości obliczonych dla wszystkich krajów UE. W drugiej grupie znajdowały się państwa, dla których uczestnictwo w podróżach ogółem było większe niż średnia unijna, ale albo uczestnictwo w wyjazdach krajowych, albo w zagranicznych było mniejsze od średnich wartości tych mierników we Wspólnocie. W trzeciej grupie państw uczestnictwo w podróżach ogółem było mniejsze od średniej unijnej, ale albo odsetek biorących udział w podróżach krajowych, albo w zagranicznych był większy od wartości przeciętnej obliczonej dla państw unijnych. W końcu w czwartej grupie znalazły się państwa, dla których uczestnictwo w wyjazdach ogółem, krajowych i zagranicznych było mniejsze od średniej unijnej. Dodatkowo litera A wskazywała na podgrupę państw o przeważającym uczestnictwie w turystyce krajowej, a litera B – w turystyce zagranicznej.

Dla trzech pozostałych mierników popytu turystycznego, czyli liczby podróży, liczby noclegów oraz wydatków turystycznych, grupowanie odbywało się na takiej samej zasadzie. Pierwszą grupę stanowiły zawsze państwa o wartościach wyższych od średniej unijnej, zarówno dla podróży krajowych, jak i zagranicznych, drugą grupę – kraje, dla których wskaźnik dla wyjazdów krajowych przewyższał średnią, a dla wyjazdów zagranicznych był od niej niższy, trzecią grupę państwa, w których sytuacja była odwrotna, i czwartą grupę te, dla których mierniki dla obu kategorii podróży były niższe niż odpowiednie wartości przeciętne, obliczone dla 28 państw Unii Europejskiej. Zestawienie wszystkich grup, dla każdego miernika, pozwoliło na ostateczne pogrupowanie państw według poziomu rozwoju popytu na usługi sektora turystyki.

Pierwszą grupę stanowią państwa, dla których poziom popytu na krajowe i zagraniczne dobra i usługi turystyczne jest wyższy niż średni poziom badanego zjawiska w krajach Unii Europejskiej. Mamy tu trzy kraje skandynawskie i Niemcy; wszystkie kraje znajdowały się w grupach pierwszych ze względu na każdy badany miernik popytu turystycznego.

Tabela 8. Ostateczny podział na grupy państw UE ze względu na poziom rozwoju popytu turystycznego

Kraj	Grupa w ramach wydatków <i>per capita</i> na podróże długoterminowe	Grupa w ramach liczby noclegów na obywatela podczas podróży długoterminowych	Grupa w ramach liczby podróży długoterminowych na 1000 mieszkańców	Grupa w ramach uczestnictwa w podróżach długoterminowych	Grupa ostateczna
Dania	WD1	LN1	LP1	U1B	GRUPA I
Finlandia	WD1	LN1	LP1	U1A	
Niemcy	WD1	LN1	LP1	U1B	
Szwecja	WD1	LN1	LP1	U1A	
Chorwacja	WD2	LN2	LP2	U4A	GRUPA II
Czechy	WD4	LN2	LP2	U1B	
Francja	WD1	LN2	LP2	U2A	
Grecja	WD2	LN2	LP2	U3A	
Hiszpania	WD2	LN2	LP2	U3A	
Włochy	WD2	LN2	LP4	U3A	GRUPA III
Austria	WD1	LN3	LP3	U1B	
Belgia	WD3	LN3	LP3	U3B	
Cypr	WD3	LN3	LP3	U2B	
Holandia	WD3	LN1	LP3	U1B	
Irlandia	WD3	LN3	LP3	.	
Luksemburg	WD3	LN3	LP3	U2B	
Słowenia	WD4	LN3	LP3	U2B	GRUPA IV
Wielka Brytania	WD1	LN3	LP3	U1B	
Bułgaria	WD4	LN4	LP4	U4A	
Estonia	WD4	LN4	LP4	U2B	
Litwa	WD4	LN4	LP4	U4B	
Łotwa	WD4	LN4	LP4	U4B	
Malta	WD3	LN4	LP4	U4B	
Polska	WD4	LN4	LP4	U4A	
Portugalia	WD4	LN4	LP4	U4A	
Rumunia	WD4	LN4	LP4	U4A	
Słowacja	WD4	LN4	LP4	U3B	
Węgry	WD4	LN4	LP4	U4A	

Źródło: opracowanie własne.

Druga grupa to państwa z dobrze rozwiniętym popytem na krajowe dobra i usługi turystyczne, czyli te, które najczęściej znajdowały się w grupach drugich ze względu na analizowane mierniki popytu turystycznego. Jedyny wyjątek w tej grupie stanowią Czechy, w których uczestnictwo w podróżach krajowych było mniej liczne niż w zagranicznych, ale pozostałe mierniki, takie jak liczba podróży i noclegów, wskazują na przeważający udział turystyki krajowej. Pozostałe kraje to państwa śródziemnomorskie, w których przewaga turystyki rodzimej jest widoczna.

Trzecia grupa to państwa z dobrze rozwiniętym popytem na dobra i usługi zagraniczne, które pod względem analizowanych mierników w większości należały do grupy trzeciej. Przy zaliczaniu krajów do tej grupy pojawił się problem z trzema państwami: Austrią, Holandią i Wielką Brytanią. Wszystkie trzy ze względu na badane mierniki popytu turystycznego dwa razy znalazły się w grupie pierwszej i dwa razy w grupie trzeciej, a więc równie dobrze mogłyby być zakwalifikowane ostatecznie do grupy pierwszej. Jednakże, ponieważ przynależność do grupy pierwszej wiąże się z lepiej niż na poziomie przeciętnym rozwiniętym popytem turystycznym – i krajowym, i zagranicznym, a Austria, Wielka Brytania i Holandia nie wykazują jednoznacznie, iż popyt turystyczny mieszkańców na krajowe usługi turystyczne jest dostatecznie rozwinięty, zostały ostatecznie zakwalifikowane do grupy trzeciej.

Czwartą grupę stanowią państwa o poziomie rozwoju popytu turystycznego krajowego i zagranicznego poniżej poziomu przeciętnego obserwowanego w Unii Europejskiej. Zaliczają się do niej w większości były kraje postkomunistyczne oraz Malta i Portugalia. Pod względem badanych mierników popytu na usługi sektora turystyki grupą dominującą dla tych państw była grupa czwarta.

Powyższa analiza stanowiła część rozprawy doktorskiej autorki, zatytułowanej: *Popyt na usługi sektora turystyki w krajach Unii Europejskiej po 2003 roku*. Podobne badanie zostało przeprowadzone ponownie dla danych z roku 2014. Wyniki analizy i zmian w klasyfikacji państw UE ze względu na strukturę i wielkość popytu turystycznego w roku 2014 w stosunku do roku 2011 zostaną opublikowane w najbliższym czasie.

Bibliografia

- Department of Economic and Social Affairs, *Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008*, Luxembourg–Madrid–New York–Paris 2010.
- Dziedzic E., Skalska T., *Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju usług turystycznych w Polsce*, Stowarzyszenie na rzecz Badań, Rozwoju i Promocji Turystyki, Warszawa 2012, [za:] W.W. Gaworecki, *Turystyka*, PWE, Warszawa 2007.
- Fei B. et al., *Tourism demand modelling and forecasting: how should demand be measured?*, „Tourism Economics” 2010, 16 (1), [za:] *The demand for international travel and tourism to South Korea: an econometric evaluation of major economic factors*, University of Santo Tomas, Manila 1988.
- Panasiuk A., *Ekonomika Turystyki*, PWN, Warszawa 2007.

Strony internetowe

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/tour_dem_esms.htm [9.10.2013].
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database [9.10.2013].
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:192:0017:01:EN:HTML> [9.10.2013].

Streszczenie

Celem artykułu była klasyfikacja państw Unii Europejskiej ze względu na poziom i strukturę popytu turystycznego. Analiza została przeprowadzona dla danych z roku 2011 pochodzących z bazy danych Eurostat. Dotyczyła czterech mierników popytu turystycznego: uczestnictwa w podróżach, liczby podróży, liczby noclegów i wydatków ponoszonych na podróże. Wszystkie mierniki rozważane były w podziale na turystykę krajową i wyjazdową. W wyniku badania państwa UE zostały podzielone na cztery grupy.

Słowa kluczowe: popyt turystyczny, wydatki, uczestnictwo, klasyfikacja, grupa

Abstract

The purpose of the article was the classification of the European Union countries due to the level and structure of tourism demand. The analysis was conducted based on data from Eurostat for 2011. Four measures of tourism demand were examined: participation in tourism travels, number of trips, number of nights and tourism expenditures. All measures were divided into domestic and outbound tourism. Finally, author created four groups for the European Union countries.

Keywords: tourism demand, expenditures, participation, classification, group

NOTKA O AUTORCE

Dr Anetta Majchrzak-Jaszczyk, pracownik Zakładu Ekonomii i Finansów na Wydziale Turystyki i Rekreacji Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie, od stycznia 2015 r. doktor nauk ekonomicznych w specjalności ekonomia; obszar działalności naukowej: zastosowanie modeli ekonomicznych i metod ilościowych w badaniach poświęconych rynkowi dóbr i usług turystycznych.